

У гады
ваеннага
ліхалецця

Экскурсія па экспазіцыі музея
Шылавіцкай СШ

Вялікай Айчыннай вайна – самая трагічная старонка гісторыі нашага народа. Наша мясцовасць была акупіравана ў першыя ж дні вайны. Па ўстаноўленаму фашысцкай Германіяй адміністрацыйнаму падзелу яна ўключалася ў акругу Беласток. Пачаліся гады акупацыі. У Шылавічах стаяў вялікі нямецкі гарнізон.

У ГАДЫ ВАЕННАГА ЛІХАЛЕЦЦЯ

22 чэрвеня 1941 г. фашысцкая Германія напала на Савецкі Саюз. Вайна ўвайшла ў свой жаўнёвы перыяд. На Заходнім фронце ўвайшла ў дзеянне "План" Ваўраша і некаторыя населеныя пункты раёна акупіраваліся. 27 чэрвеня 1941 года ў нашай мясцовасці была акупіравана мясцова-фашысцкай паліцыя. Усталяваўся акупацыйны рэжым. Галоўным вярхоўным органам была вышэйшая ў кантралявым плане "СМ" - мясцовы фашысцкі ўрадавы орган, германізацыя, нацыяналізацыя і выхаванне парадку ў нашай вёсцы.

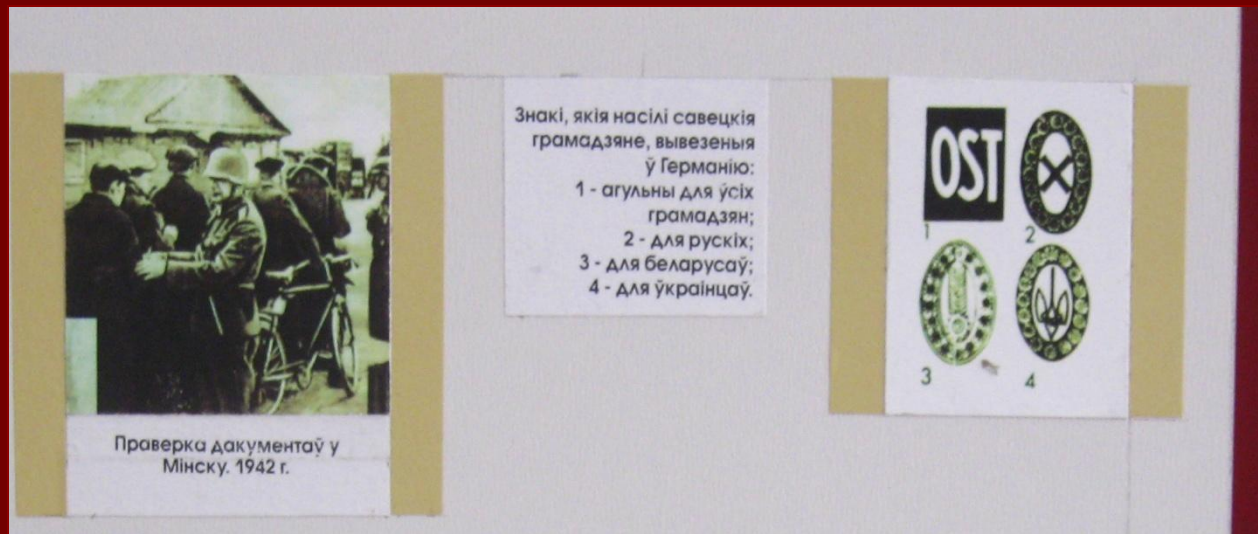
Наша мясцовасць была ўключана ў склад Беларускай акругі і адлучана ад Усходняй Прыпяці. У гэтым рэгіёне знаходзіліся мясцовыя гарадкі: Мінскі, Гродзенскі, Івацэвіцкі, Шылавіцкі, Мсціслаўскі, Перавалскі, Гомельскі, Рэчыцкі і іншыя. У Шылавічах быў адміністрацыйны цэнтр - горад.

Галоўным органам акупацыйнага рэжыму была мясцовая паліцыя, якая акупіравала ўсю мясцовасць. Паліцыя была падпарадкавана нямецкаму вайсковому акупацыйнаму органу. У нашай мясцовасці, як і ўвсюды, пачаліся перагляды, арышты, забойствы, прымусова праца. Былі акупіраваны мясцовыя школы, дзіцячыя саветы, сельскія саветы і іншыя органы. У нашай мясцовасці ўсталяваўся акупацыйны рэжым. Галоўным вярхоўным органам была вышэйшая ў кантралявым плане "СМ" - мясцовы фашысцкі ўрадавы орган, германізацыя, нацыяналізацыя і выхаванне парадку ў нашай вёсцы.

Акупацыйны рэжым арганізаваны ў нашай мясцовасці ў першыя дні вайны. 22 чэрвеня 1941 г. вайсковы акупацыйны орган.

Згодна з планам Ост, частка наесльніцтва СССР, павінна была стаць рабамі ў нямецкіх гаспадароў. Людзей хапалі і вывозілі на прымусовыя работы ў Германію. Усяго па Шылавіцкаму сельскаму Савету было вывезена 75 чалавек. Назад вярнуліся толькі 36 чалавек.

Вось такія знакі адрознення павінны былі насіць
нашы землякі на чужыне

Як страшны сон успамінае Вераніка Іосіфаўна Пашкоўская (нар. ў 1925 г.) два гады праведзеныя ва Усходняй Прусіі. Летам 1942 г. яна была адпраўлена на прымусовыя работы ў Германію. На плечы шаснаццацігадовага падлетка лёг увесь цяжар паднявольнай працы.

Такія пашпарты выдаваліся мясцовым жыхарам на акупіраванай тэрыторыі. Разам з фотаздымкам, апісанне знешнасці

Але народ не скарыўся. У музейнай калекцыі — некалькі экзэмпляраў газеты “Раздавім фашысцкую гадзіну”. Гэта газета распаўсюджвалася сярод воінаў Чырвонай арміі і на акупіраванай ворагам тэрыторыі. Яна падымала баявы дух і ўсяляла надзею на перамогу ў вайне.

32 нумар газеты выдадзены ў лютым 1942 г. у час разгрому немцаў пад Масквой

Усе дружаваныя выданні ваеннага часу захаваліся ў мясцовых жыхароў і былі знойдзены ў наш час выпадкова.

Сержант Подольный

Привет бойцу, кто храбро
взялся в воздух,
Кто рвется в бой на славы
дела,
Недаром пару крыльев крас-
нозвездных
Ему для битвы родина дала.

Таков и он, герой—сержант
Подольный.
Ему отчаяна наша дорога.
За свой народ, в защиту жизни
вольной
Он самолет бросает на врага.

Он с зростью летит нестре-
шовой,
Войска фашистов. Бомбы в
И видел только столб дыма,
Где раньше танки вражеские

Чего Гитлер хочет...

Помещика крестьянину на шею посадить.

Заводы в собственность буржуев превратить.

Красная Армия героически защищает честь, свободу и независимость нашего Отечества от немецко-фашистских захватчиков!

ВЕТОВ ПУТАЮТ ЦЯЩИХСЯ СССР

Дух великого Ленина и его победоносная линия вдохновляют нас на Отечественную войну.
Под знаменем Ленина—Сталина, вперед к победе!

ороны

**Гналі немцы- афіцэры
Як быдлё сваіх салдат
На зімовыя кватэры
У Маскву і Ленінград.
На фашысцкі брэх і
крык
Адказаў савецкі штык:
- Калі ласка! Вам
кватэры?
Ад сяла і да сяла
Для салдат і афіцэраў
Бура снегу намяла.**

Рэчы, якія пакінула
нам вайна: штык ад
знакамітай вінтоўкі
Мосіна, з якой рускі
салдат прайшоў
некалькі войнаў, а
савецкі пачынаў
Вялікую Айчынную,
кабура ад пісталета,
каска і біклага
чырвонаармейца

Астаткі боепрыпасаў, што руйнавалі нашу зямлю, забівалі людзей, каска нямецкага салдата

НАШЫ ВЕТЭРАНЫ

Некаторыя нашы
землякі змагаліся у
радах савецкай і
польскай армій.
Нікога з іх ўжо няма
ў жывых. Але нам
засталіся ўспаміны
гэтых людзей

ТРАФІМОВІЧ

МАКРЫЙ
Гаўрыіл Мікалаевіч

САКАЛОЎСКИ
Станіслаў Іванавіч

ВЕРБЕЛЬ
Казімір Іосіфавіч

ПЯКАРСКИ
Мар'ян Станіслававіч

ДУРНЕУ
Ягор Васільевіч

АСТАПКЕВІЧ
Уладзімір Міхайлавіч

ЯГНЕСКА
Варвара Аляксеўна

КАЗЛЕНКА
Іван Іванавіч

ШЭЙКА
Станіслаў Іванавіч

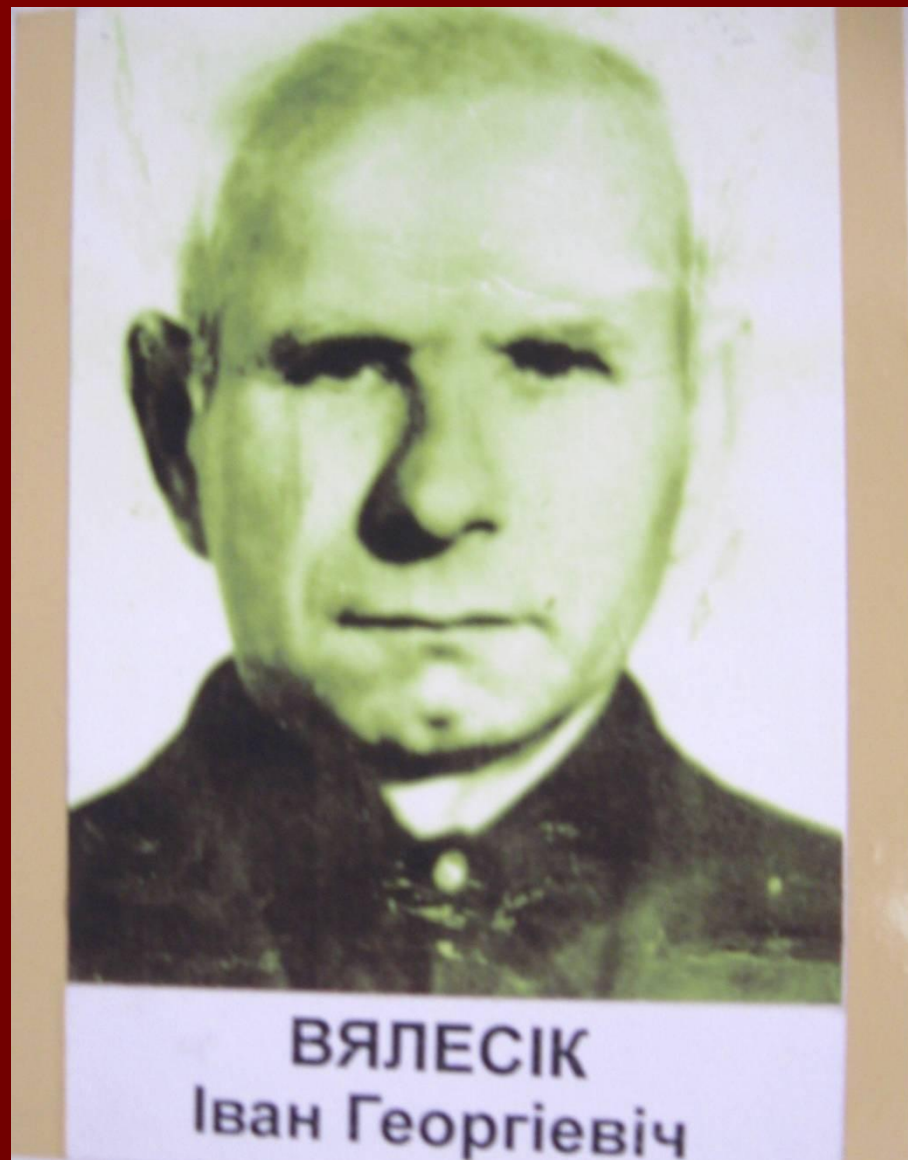
Ля брацкай магілы

ВЯЛЕСІК
Іван Георгіевіч

Вялесік Іван Георгіевіч

Усё сваё жыццё, за выключэннем ваенных і пасляваенных год пражыў у вёсцы Бегені. Шмат цікавага і трагічнага ўспамінае Іван Георгіевіч. Як у складзе 27 пяхотнага палка Польскай Арміі Людовай удзельнічаў у Вісла-Одэрскай аперацыі, як ледзь не патануў разам са сваім "максімам" пры пераправе праз Одэр, як трапіўшы ў акружэнне пад суцэльным агнём праціўніка прарываліся да сваіх некалькі дзён. У жывых засталіся са 115 толькі 27 чалавек.

Варвара Аляксееўна Ягнешка

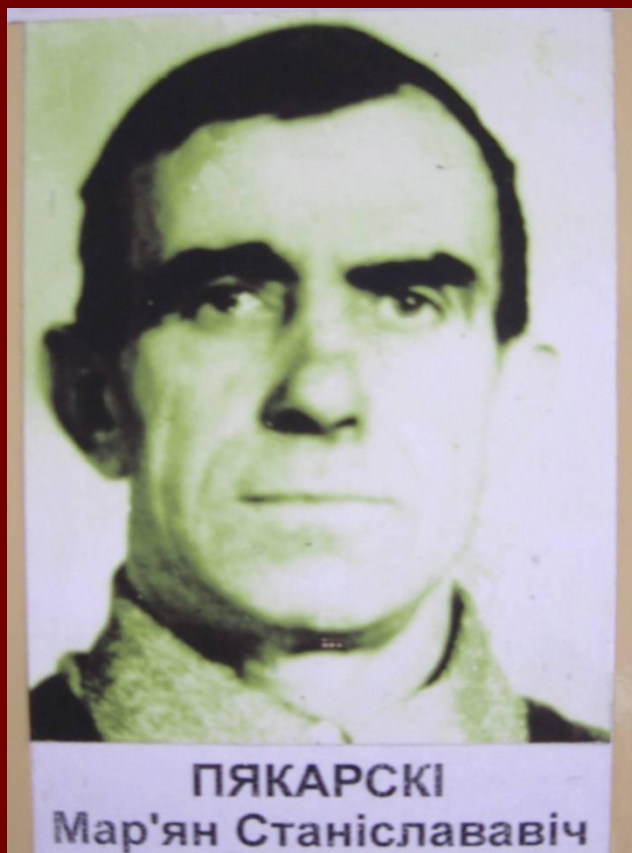
З вясны 1944 г. служыла санінструктарам у аўтасанроце №3 у складзе 1-га Беларускага фронту. Удзельнічала ў аперацыі «Баграціён», у баях за Усходнюю Прусію, у вызваленні Польшчы. Вайну завяршыла ў Германіі, на Эльбе.

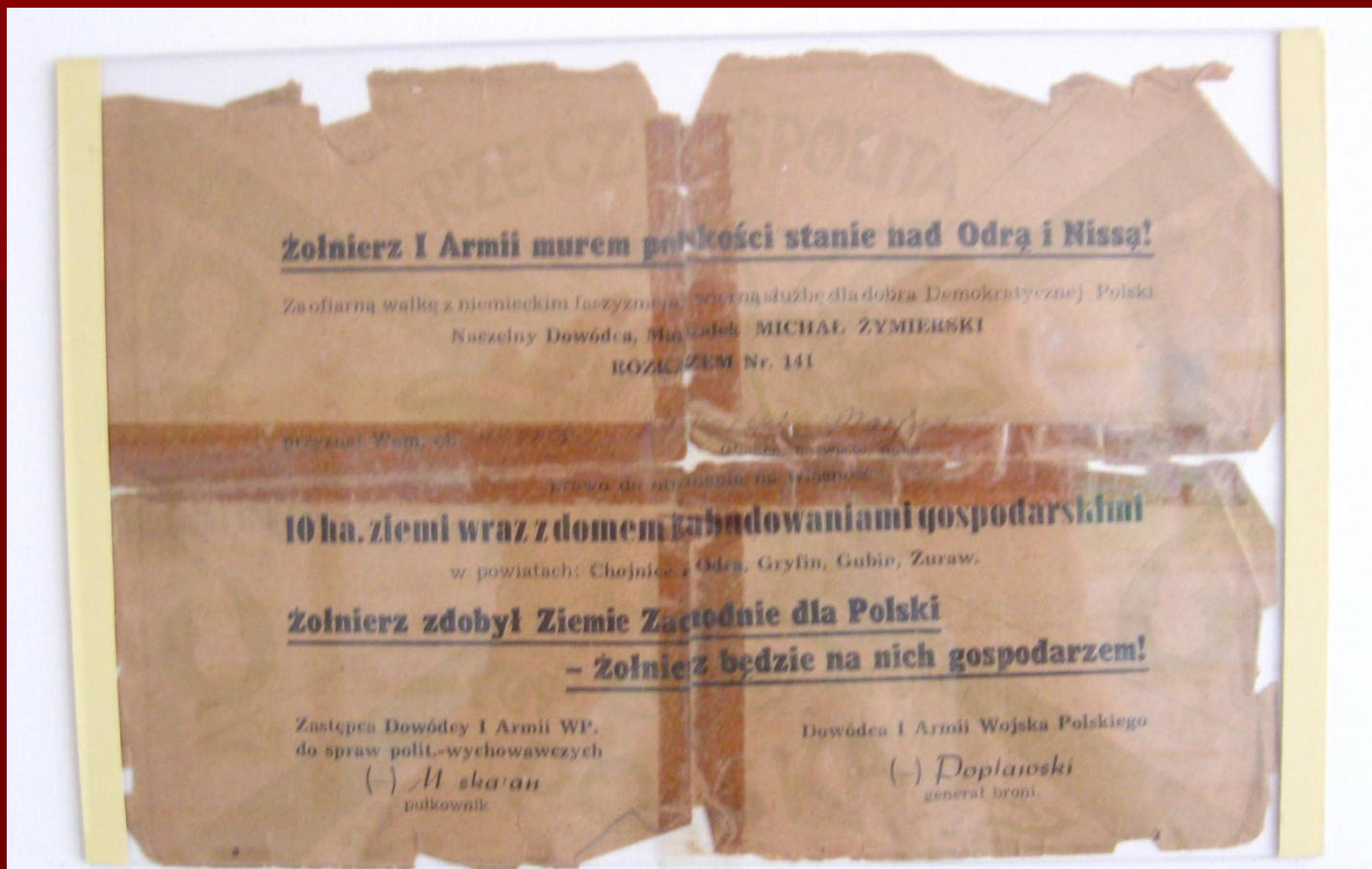

У горадзе Вітцендорфе

Пякарскі Мар'ян Станіслававіч і яго ўзнагароды.

*Медалі за Одэр, Нейсэ, Балтыку, за ўзяцце
Варшавы, Грунвальдская адзнака...*

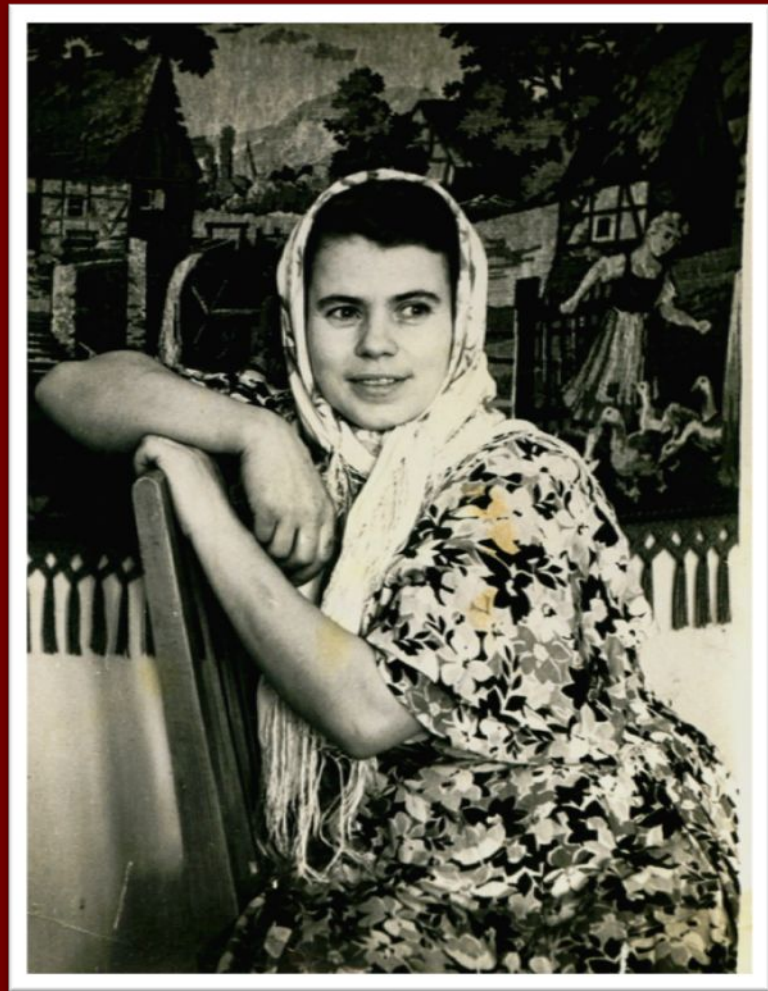

Цікавы дакумент – дазвол на валоданне 10 гектарамі зямлі і гаспадаркай на былых нямецкіх тэрыторыях, што сталі пасля вайны належаць Польшчы. Такі дакумаент даваўся салдатам Польскай Арміі, асабліва з нашых тэрыторый.

Шырэй Елізавета Васільеўна

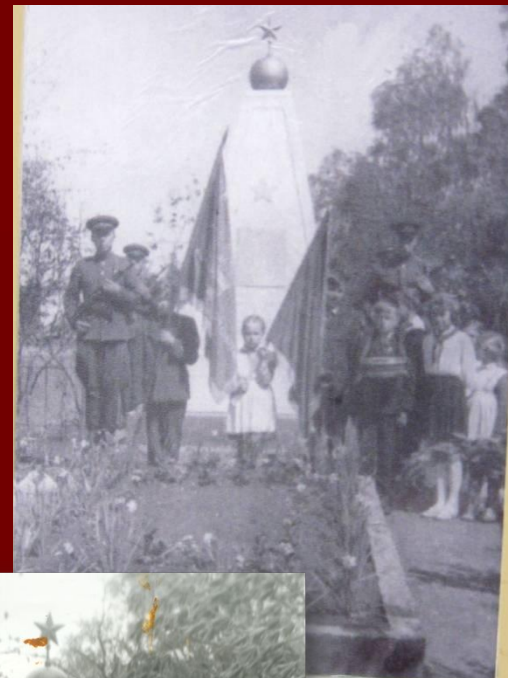
Нарадзілася ў 1927 г. ў падмаскоўным г. Бораўск восенню-зімой 1941 – 1942 гг. Перажыла трохмесячную акупацыю ў час Маскоўскай бітвы. Пасля вызвалення ўдзельнічала ў аднаўленні горада. Да канца вайны працавала на фабрыца па пашыве адзення і абутку для салдат.

Шылавічы, як і ўвесь Ваўкавыскі раён вызвалялася ў ліпені 1944 г. Баі за нашу вёску і наваколле былі вялікімі. Змагаліся тут часці 169 Рагачоўскай стралковай дывізіі. Салдаты гэтай дывізіі прайшлі слаўны шлях абараняючы Украіну, удзельнічалі ў Сталінградскай і Курскай бітвах, у аперацыі “Баграціён”, пазней вызвалялі Усходнюю Прусію і Польшчу, удзельнічалі ў Берлінскай аперацыі. Многім воінам гэтай слаўнай дывізіі было наканавана загінуць вызваляючы нашу мясцовасць. У асноўным гэта салдаты 680 стралковага палка.

■ Пасля вайны адбылося перазахаванне астанкаў савецкіх воінаў і партызан, што загінулі вызваляючы Шылавічы і суседнія вёскі. У 1948 годзе на магіле быў пастаўлены помнік.

У 90-х гадах
помнік быў
рэканструяваны.
У брацкай магіле
пахаваны 287
воінаў і
партызан. Імёны
толькі 65 з іх
вядомы.

НАВЕКІ Ў НАШАЙ ПАМ'ЯЦІ

ДЗІДЗЕНКА
Афанасій Ксенафонтавіч

СІДАРЭНКА
Міхаіл Пятровіч

ГУСЕЎ
Павел Андрэвіч

НОСІКАЎ
Сцяпан Антонавіч

ЯКАВІН
Андрэй Федаравіч

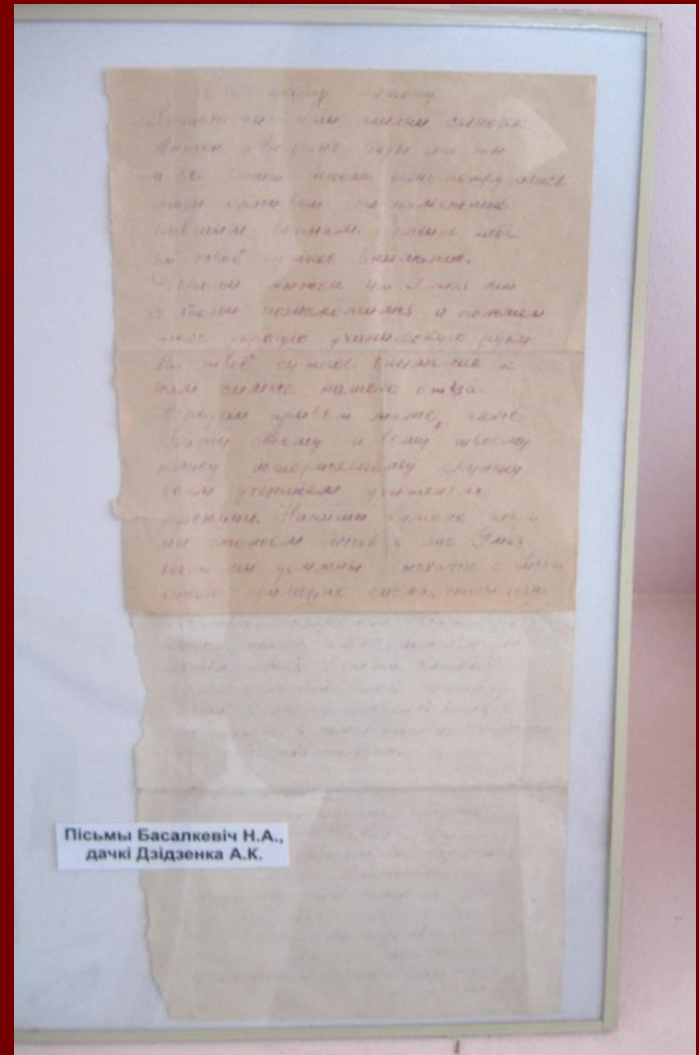

ЯМЕЛЬНАЎ
Максім Іванавіч

Намаганьнямі вучняў і настаўнікаў Шылавіцкай школы была праведзена вялікая пошукавая работа, знойдзены сваякі некаторых воінаў, загінуўшых за нашу мясцовасць.

М.А.Басалкевіч ля магілы
бацькі

Пісьмы Басалкевіч Н.А.,
дачкі Дзідзенка А.К.

Гэты дакумент, так
званая "пахаронка".
Страшней гэтай
весткі для родных і
блізкіх не магло
быць нічога.

144-я
ОТДЕЛЬНЫЙ МЕДИКО-
САНИТАРНЫЙ БАТАЛЬ-
ОН, 23 октября 1944 г.

ИЗВЕЩЕНИЕ № 214

Ваш муж рядовой ЕМЕЛЬЯНОВ Максим Иванович,
уроженец Амурской области, Бурейский район, д. Чернигов
в бою за социалистическую Родину, верный военной присяге,
проявив героизм и мужество, был ранен и умер от ран
22 октября 1944 года.

Похоронен на Православном кладбище, Девятковского
с/Совета, Волковинского района, Гродненской области.

Настоящее извещение является документом для воз-
буждения ходатайства о пенсии .

Командир 144 МСБ

капитан - ОВЧИННИКОВ

печать МСБ

Копия верна: Зрио Бурейского райвоенкома
капитан - *В. Вальченко*

(ВАЛЬЧЕНКО)

1 рядовой	Адилев	М.	14 рядовой	Волобуев	В.А.	27 рядовой	Замаяв	Г.И.	40 рядовой	Кутвеладзе	М.С.	53 ст. сержант	Пронюфьев	Ф.И.	66
2 ст. рядовой	Алмазов	А.Т.	15 рядовой	Гасюков	Н.В.	28 рядовой	Зурашвили	И.А.	41 рядовой	Кузин	С.С.	54 мл. сержант	Серещинский	В.И.	67
3 мл. сержант	Андрашшин	Н.Н.	16 рядовой	Гордеев	И.И.	29 рядовой	Истагалуб	С.П.	42 рядовой	Лазарян	А.С.	55 рядовой	Синельников	И.М.	68
4 рядовой	Байдалов	М.Н.	17 рядовой	Грибенюк	И.Б.	30 рядовой	Истамбул	И.П.	43 рядовой	Лалицкий	Н.Ф.	56 мл. сержант	Сидорко	М.П.	69
5 мл. сержант	Байдалов	Н.В.	18 ефрейтор	Грибонич	И.Д.	31 ст. сержант	Каларухин	И.П.	44 рядовой	Пилатов	М.Н.	57 рядовой	Соловьев	С.Ф.	70
6 рядовой	Бакланов	С.Г.	19 рядовой	Гриценко	Н.П.	32 рядовой	Клементьев	П.З.	45 рядовой	Медведев	И.И.	58 ефрейтор	Сомов	С.Ф.	71
7 рядовой	Баранов	Н.Е.	20 сержант	Гусев	П.А.	33 рядовой	Клименко	И.З.	46 рядовой	Найденев	Н.Н.	59 ефрейтор	Смоляр	К.А.	72
8 рядовой	Баранов	Г.С.	21 ефрейтор	Диденко	А.К.	34 рядовой	Козлов	М.И.	47 рядовой	Нарзалин	А.С.	60 рядовой	Стрижельский	В.И.	73
9 рядовой	Белков	Н.Н.	22 ефрейтор	Дятлов	В.К.	35 рядовой	Колосов	В.П.	48 рядовой	Нашуренко	И.М.	61 рядовой	Цыццашвили	Г.С.	74
10 рядовой	Биналовский	В.К.	23 мл. сержант	Езюровский	И.И.	36 рядовой	Колосов	П.А.	49 сержант	Носиков	С.А.	62 сержант	Шабанов	И.Д.	75
11 рядовой	Биряшев	И.А.	24 ефрейтор	Емельяненко	А.Т.	37 ефрейтор	Короткевич	В.В.	50 старшина	Онуфриенко	В.Р.	63 ст. сержант	Шайкин	И.Д.	76
12 рядовой	Бровченко	И.А.	25 ефрейтор	Емельяненко	А.Ф.	38 рядовой	Косьянов	Ф.Д.	51 рядовой	Переведенцев	Н.Д.	64 рядовой	Яковин	А.Ф.	77
13 рядовой	Валиев	Г.М.	26 рядовой	Емельянов	М.И.	39 ефрейтор	Косьяков	И.Д.	52 рядовой	Поптавцев	В.П.	65 сержант	Ястребов	И.М.	78

Здесь захоронено 284 воина
погибших в июле 1944 года.

ВЕЧНАЯ ПАМЯТЬ ГЕРОЯМ

Бакін Сяргей Рыгоровіч

**Загінуў вызваляючы вёску
Шылавічы. Пахаваны ў
брацкай магіле. Яго сям'
я прыязжала з Арла праз
68 год пасля вайны**

**Трэба мужнымі быць у жыцці,
Памятаць кожны дзень і гадзіну:
Жыць на свеце – не поле прайсці,
Мы ў адказе за мір, за Радзіму**